

Parashat Vayetze

Healing and Repairing

Rabbi Ari Kahn

On the run from a vengeful and possibly murderous brother, Yaakov runs out of daylight and is forced to stop for the night, with no shelter. Using rocks as a pillow, he is overcome by sleep. Like so much of Yaakov's life, even running away was complicated.

Yaakov had received two independent sets of instructions from his parents; in a sense, he was on a dual journey. He was following the directives of his mother to escape Esav's fury,¹ and the instructions of his father² to find a suitable wife in the home of Lavan, his maternal uncle.³ Perhaps he allowed himself a moment to savor the irony: finally, both parents had instructed him to do the same thing, even if their motivations were different.⁴

בראשית פרק כ"ח

(י) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה: (יא) וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן עָלָיו אֶת־אֶבְנֵי הַשָּׂמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֶבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשְׁכַּב מְרֹאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא:

(10) Yaakov went out from Beersheba and went toward Haran. (11) He came to a certain place, and stayed there all night because the sun had set. He took one of the stones of the place, and put it under his head, and lay down in that place to sleep. (Bereishit 28:10,11)

¹ Bereishit 27:42-45.

בראשית (פרשת תולדות) פרק כז פסוק מב - מה

(מב) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֶשְׂרֵת בְּנָיִם וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן עָלָיו אֶת־אֶבְנֵי הַשָּׂמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֶבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשְׁכַּב מְרֹאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא: (מה) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֶשְׂרֵת בְּנָיִם וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן עָלָיו אֶת־אֶבְנֵי הַשָּׂמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֶבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשְׁכַּב מְרֹאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא:

² Bereishit 28:1-5.

בראשית (פרשת תולדות) פרק כח פסוק א - ה

(א) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֶשְׂרֵת בְּנָיִם וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן עָלָיו אֶת־אֶבְנֵי הַשָּׂמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֶבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשְׁכַּב מְרֹאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא: (ב) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֶשְׂרֵת בְּנָיִם וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן עָלָיו אֶת־אֶבְנֵי הַשָּׂמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֶבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשְׁכַּב מְרֹאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא: (ג) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֶשְׂרֵת בְּנָיִם וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן עָלָיו אֶת־אֶבְנֵי הַשָּׂמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֶבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשְׁכַּב מְרֹאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא: (ד) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֶשְׂרֵת בְּנָיִם וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן עָלָיו אֶת־אֶבְנֵי הַשָּׂמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֶבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשְׁכַּב מְרֹאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא: (ה) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֶשְׂרֵת בְּנָיִם וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן עָלָיו אֶת־אֶבְנֵי הַשָּׂמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֶבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשְׁכַּב מְרֹאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא:

³ Rivkah planted this idea in Yitzchak's mind; see Bereishit 27:46.

בראשית (פרשת תולדות) פרק כז פסוק מו

(מו) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֶשְׂרֵת בְּנָיִם וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן עָלָיו אֶת־אֶבְנֵי הַשָּׂמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֶבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשְׁכַּב מְרֹאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא:

⁴ The text of the Torah notes Yaakov leaving twice, once at the behest of his father 28:5, and the second time in 28:10.

Years earlier, his grandfather's servant – probably Eliezer⁵ – was sent on this same trip, but that earlier journey was described quite differently. While the servant was accompanied by an entourage, carrying precious gifts and jewels – a showy caravan designed to impress upon the prospective bride's family that the marriage was advantageous, Yaakov has nothing.⁶ Perhaps the speed of his departure prevented him from taking appropriate provisions; for whatever reason, he is forced to lie on the ground, like a vagabond, heading out of the land that would one day be known as Israel, a land that would one day be his.

On the other hand, although Yaakov leaves with nothing in hand, he holds something intangible. He has the blessings, and a promise that the future will look very different than the present. His father had given him two blessings: the first, intended for Esav, was a blessing of wealth, of financial security and material bounty; the second, always and exclusively intended for Yaakov, was the blessing of Avraham, which included the inheritance of the Land of Israel. But for now, he was leaving the “promised land,” and despite these blessings, he was empty-handed.

⁵ The name of the servant is not mentioned throughout that mission (the entire chapter 24) – though God certainly helps him – so the name “Eli-ezer” seems quite apt.

⁶ The Ibn Ezra (Bereishit 25:34) claims that Yitzchak had lost all of the wealth of his father, the Ramban (Bereishit 25:34) forcibly rejects this contention.

אבן עזרא בראשית (פרשת תולדות) פרק כה פסוק לד

ויבז עשו גם זאת הבכורה, בעבור שראה שאין לאביו עשר. ורבים יתמהו כי עזב לו אברהם ממון רב, וכאילו לא ראו בימיהם עשיר גדול בנעוריו ובא לידי עוני בזקוניו. והעד שהיה יצחק אביו אוהב את עשו בעבור צורכו. ואילו היה הלחם רב בבית אביו, והוא נכבד בעיניו לא מכר בכורתו בעבור נזיד. ואם היה אביו אוכל בכל יום מטעמים, מה טעם אמר הביאה לי ציד. ולמה לא היה ליעקב בגדים חמודות? ולמה לא נתנה לו אמו כסף וזהב בדרך, שהוא אומר ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ולמה לא שלחה אליו הון והיא אוהבת אותו, כי הוצרך לשמור הצאן. והפסוק שאמר ויגדל האיש (ברא' כו, יג) קודם זקנתו. ועורי לב יחשבו כי העושר מעלה גדולה לצדיקים, והנה אליהו יוכיח. ועוד ישאלו, למה חסר השם ממון ליצחק. אולי יודיעונו, למה חסר מאור עיניו. ואל ידחוונו בקנה של דרש כי יש לו סוד, ואין לנו לחפש, כי עמקו מחשבות השם, ואין כח בדעת האדם להבינם. וכן אחרים אמרו, הנה צאן יש לו, כי רבקה אמרה לו לך נא אל הצאן (ברא' כו, ט), ויתכן שנשארו לו מקנה מעט, גם נכון הוא להיות פ' לך נא אל הצאן, אל מקום הצאן שהן נמכרות:

רמב"ן בראשית (פרשת תולדות) פרק כה פסוק לד

... ורבי אברהם משתבש בכאן מאד, שאמר כי בזה הבכורה בעבור שראה שאין ממון לאביו. ורבים יתמהו כי עזב לו אברהם ממון רב, וכאלו לא ראו בימיהם עשיר גדול בנעוריו, בא לידי עוני בזקוניו. והעד, שהיה יצחק אוהב את עשו בעבור צידו, ואלו היה לחם רב בבית אביו, והוא נכבד בעיניו, לא מכר את בכורתו בעבור נזיד. ואם היה אביו אוכל בכל יום אוכל מטעמים מה טעם יאמר אליו הביאה לי ציד. ולמה לא היו ליעקב בגדים חמודות, ולא נתנה לו אמו כסף וזהב לדרך, שאמר (להלן כה כ) ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש. למה לא שלחה לו הון, והיא אוהבת אותו, כי הוצרך לשמור הצאן. והפסוק שאמר (להלן כו יג) ויגדל האיש, קודם זקנתו. ועורי לב יחשבו כי העושר מעלה גדולה לצדיקים, והנה אליהו יוכיח. ועוד ישאלו, למה חסר השם ממון ליצחק. אולי יודיעונו למה חסר מאור עיניו, ואל ידחוונו בקנה של דרש, כי יש לו סוד, ואין לנו לחפש כי עמקו מחשבות השם ואין כח באדם להבינם. כל אלו דבריו:

ואני תמה מי עור עיני שכלו בזה, כי הנה אברהם הניח לו הון רב, ואבד העושר ההוא מיד קודם הענין הזה, ומפני זה בזה את הבכורה, כי הדבר הזה היה בנעוריהם קודם היות לעשו נשים כאשר יספר הכתוב, ואחרי כן חזר והעשיר בארץ פלשתים עד כי גדל מאד ויקנאו בו שרי פלשתים, ואחרי כן חזר לעניו והתאוה לציד בנו והמטעמים, ואין אלו רק דברי שחוק. ועוד, כי הכתוב אמר (לעיל כה יא) ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו, והברכה תוספת בעושר ובנכסים וכבוד, ואיה ברכתו שאבד הון אביו והעני, ואחרי כן (להלן כו ג) ואיה עמך ואברכך, העשיר והעני אחרי כן. ואם יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים בענין העושר אין זה באותם שנתברכו מפי הקדוש ברוך הוא, כי ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה (משלי י כב): ...

Sleep overcomes him and he has an epiphany. He sees a vision of a ladder, he sees angels dancing up and down the ladder,⁷ and he sees a vision of God.

בראשית פרק כ"ח

(יב) וַיִּחְלֶם וְהִנֵּה סֹלֶם מַצָּב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ:
(יג) וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ
לָךְ אֶתְנַתְּנָה וְלַזְרָעָה: (יד) וְהִנֵּה זַרְעוֹ כַּעֲפַר הָאָרֶץ וַיַּרְצֵת יָמָה וַתְּדַמָּה וְצִפְנָה וַיִּגְבְּהָ וַיִּבְרְכוּ בָהּ כָּל־
מִשְׁפָּחֹת הָאֲדָמָה וַיְבַרְכֶהָ: (טו) וְהִנֵּה אֲנֹכִי עֹמֵד וְשִׁמְרֹתֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר־תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתֶיךָ אֶל־הָאֲדָמָה
הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם־עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ:

(12) He dreamed. Behold, a stairway set upon the earth, and its top reached to heaven. Behold, the angels of God ascending and descending on it. (13) Behold, Hashem stood above it, and said, "I am Hashem, the God of Abraham your father, and the God of Isaac. The land whereon you lie, to you, will I give it, and to your seed. (14) Your seed will be as the dust of the earth, and you will spread abroad to the west, and to the east, and to the north, and to the south. In you and in your seed will all the families of the earth be blessed. (15) Behold, I am with you and will keep you, wherever you go and will bring you again into this land. For I will not leave you until I have done that which I have spoken of to you." (Bereishit 28:12-15)

We know little of Yaakov's inner spiritual world up to this point. His entire reputation is based on one phrase, half of one verse.

בראשית כ"ה

(כו) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדָע צַיִד אִישׁ שׂוֹדָה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהֶלִים:
When the boys grew up, Esav became a skillful hunter, a man of the outdoors; but Yaakov was a mild (innocent) (unblemished) man- (*tam*) a dweller of the tents. (Bereishit 25:27)

Yaakov is described as *tam*, but this description is unclear: Does it mean that he is innocent, lacking guile or even lacking depth of perception? "Does it perhaps imply that he is a complete or unblemished personality? Should this

⁷ For a description of the kinetic movement of the angels as dancing see Sichot Moharan section 86. This idea is expanded in my Echoes of Eden Bereishit 208,209

ספר שיחות מוהר"ן - אות פו

החתונה הוא בחינת סיני כמו שכתוב (קעב): "ביום חתונתו" זה מעמד הר סיני (תענית כו): וסיני גימטריא סולם. וכתוב: "והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו" (קעג) הינו רקודין שבשעת רקודין עולה ויורד כי כן דרך רקודין שעולה את גופו ויורד את גופו:

description be seen as a contrast to the description of Esav?⁸ Aside from being *tam*, Yaakov is described as a man who “dwells in tents.” Rashi cites the rabbinic tradition that delineates a vast distance between the two brothers: Esav is a murderous hunter, while in the rabbinic reading, Yaakov is a yeshiva student:

רש"י בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק כז

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים, לא היו נפרים במעשיהם, ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם; כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה: יודע ציד - לצוד ולרמות את אביו בפיו ושואלו אבא, האיד מעשרין את המלח ואת התבן? פסבור אביו שהוא מדקדק במצות: איש שדה - כמשמעו, אדם בטל וצודה בקשתו חיות ועופות: תם - אינו בקי בכל אלה, כלבו כן פיו, מי שאינו חריף לרמות קרוי תם: ישב אהלים - אהלו של שם ואהלו של עבר:

AND THEY GREW ... - ESAV WAS – So long as they were young they could not be distinguished by what they did and no one paid much attention to their characters, but when they reached the age of thirteen, one went his way to the houses of learning and the other went his way to the idolatrous temples.

A CUNNING HUNTER literally, understanding hunting – understanding how to entrap and deceive his father with his mouth. He would ask him, "Father how should salt and straw be tithed"? Consequently, his father believed him to be very punctilious in observing the divine ordinances.

A MAN OF THE FIELD – Explain it literally: a man without regular occupation, hunting beasts and birds with his bow.

A PLAIN MAN – not expert in all these things: as his heart was his mouth (his thoughts and his words tallied). One who is not ingenious in deceiving people is called *tam* plain, simple.

DWELLING IN TENTS – the tent of Shem and the tent of Eber.⁹

(Rashi Bereishit 25:27)

⁸ See Toldot Yitzchak Bereishit 25:27.

תולדות יצחק בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק כז

ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה, ידוע שהציד אינו בעיר, אלא לומר שכל מדותיו של יעקב הפך עשו, שיעקב איש תם, ועשו יודע ציד ולא תם, ואיש שדה, ויעקב יושב אהלים.

⁹ See the translation of Onkolus Bereishit 25:27

תרגום אונקלוס בראשית כה:כ"ז

ורביאו עולימא ונהו עשו גבר נחש ורכן גבר נפיק חקל ויעקב גבר שלים משמיש בית אולפנא:

And the youths grew; and Esav was a man of idleness, a man going out into the field; and Jakob was a man of peace, a minister of the house of instruction. (Targum Onkolus Bereishit 25:27)

Citing the midrash, Rashi makes this determination before the boys are even born:

רש"י בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק כב

ויתרוצו - על כרחך המקרא הזה אומר דרשני, שסתם מה היא רציצה זו וכתב אם כן למה זה אנכי? רבותינו דרשוהו לשון ריצה; כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרנס לצאת, עוברת על פתח עבודת אלילים, עשו מפרנס לצאת. דבר אחר מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות.

AND [THE CHILDREN] STRUGGLED – You must admit that this verse calls for a Midrashic interpretation since it leaves unexplained what this struggling was about and it states that she exclaimed "If it be so, wherefore did I desire this" (i.e. she asked whether this was the normal course of child-bearing, feeling that something extraordinary was happening). Our Rabbis explain that the word *vayitrozitzu* has the meaning of running, moving quickly: whenever she passed by the doors of Torah (i.e. the Schools of Shem and Eber) Yaakov moved convulsively in his efforts to come to birth, but whenever she passed by the gate of a pagan temple Esav moved convulsively in his efforts to come to birth (Genesis Rabbah 63:6). Another explanation is: they struggled with one another and quarreled as to how they should divide the two worlds as their inheritance. (Rashi Bereishit 25:22)

Aside from being somewhat anachronistic, the association of “man of the tents” with yeshiva study is not the straightforward reading (*pshat*), according to many commentaries. This phrase is often understood as a reference to Yaakov’s vocation: He was, according to this understanding of the text, a shepherd; he lived in tents and moved from place to place in search of grazing lands for his flock.¹⁰

¹⁰ See Rashbam Bereishit 25:27, Ibn Ezra Bereishit 25:27, Bchor Shor Bereishit 25:27, Hizkuni Bereishit 25:27, Ibn Caspi Bereishit 25:27, Seforno Bereishit 25:27. See Bereishit 4:20, and the comments of Rashi.

רשב"ם בראשית כ"ה:כ"ז

ודע ציד – לצוד ציד להביא (בראשית כ"ז:ה').

יושב אהלים – רועה צאן אביו, {לפי פשוטו, כי דרך רועים לנטות אהלים ממרעה למרעה}, כמו שפירשתי אצל יושב אהל ומקנה (רשב"ם המשוחזר בראשית ד':כ').

אבן עזרא פירוש ראשון בראשית כ"ה:כ"ז

ודע ציד – לעולם מלא מרמות, כי רובי החיות בדרך מרמה [וחכמה עלומה] יתפשו. ויעקב הפך עשו, כי הוא איש תם. גם עשו איש שדה, ויעקב יושב אהלים – ויתכן להיותו פירושו כמו: יושב אהל ומקנה (בראשית ד':כ').

ר' יוסף בכור שור בראשית כ"ה:כ"ז

יושב אהלים – ומקנה, לפי שהרועים עושים אהלים מפני הצינה ומפני החמה.

חזקוני בראשית כ"ה:כ"ז

In rabbinic tradition, shepherds did not always have a reputation for honesty; this description of Yaakov, then, may have been a far cry from indicating spiritual excellence. In fact, it may invite a precisely opposite interpretation: A “man of the tents” is a problematic individual,¹¹ a vagrant who does not respect boundaries and who is often stigmatized as a thief.¹²

The text itself has offered very little information about Yaakov at this point, and his physical and spiritual circumstances are far less understood than we might have expected. Had God spoken to him before? What had he done to merit this epiphany? Shall we assume, on the basis of one (extremely challenging) reference to God that Yaakov was a spiritual person? The only reference to God made by Yaakov thus far was when he was impersonating his brother Esav, and trying to impress and mislead his father.

ישב אהלים – לפי פשוטו: אהלים של צאן כמו אבי יושב אוהל ומקנה (בראשית ד':כ'). ולפי שעתיד לומר שהיה רועה את צאן לבן קדם ולמדך שאמנתו לרעות צאן.

ר' יוסף אבן כספי בראשית כ"ה:כ"ז

ושב אוהלים – כטעם "יושב אוהל" (בראשית ד':כ'), "באהלים תשבו" (ירמיהו ל"ה:ז).

בראשית ד'

(כ) ונתלך עֵדָה אֶת־גִּבְלֵי הָאָרֶץ אֲבִי יִשְׂבַּע אֶהְלֵם וּמְקַנְהָ:

רש"י בראשית ד':כ'

אבי ישב אוהל – הוא היה ראשון לרועה בהמות במדברות, ויושב באהלים חדש כאן וחדש כאן. כשכלה המרעה לצאנו במקום זה, הולך ותוקע אוהל במקום אחר.

¹¹ Seforno Bereishit 25:27, sees the relaxed life of the shepherd as a perfect life for spiritual contemplation, R' Dovid Tzvi Hoffman Bereishit 25:27 makes a similar point.

ספורנו בראשית כ"ה:כ"ז

איש שדה – יודע בעבודת האדמה.

ישב אהלים – שני מיני אהלים: האחד אוהל רועי, והשני אוהל בל יצען, שבו התבונן להכיר בוראו ונקדש בכבודו.

ר' דוד צבי הופמן בראשית כ"ה:כ"ז

איש תם – לפי פילון, ἤμερος כלומר שקט, רגוע, והרי זה חסיד. בניגוד לחייו הפראיים של עשו חי לו יעקב את חייו השקטים של רועה.

יושב אהלים – השווה לעיל ד':כ'.

¹² See Talmud Sanhedrin 57a, and Rashi's comments, Avodah Zarah, 26a, Shulchan Oruch Chosehn Mishpat 34:13.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף גז עמוד א

והתניא: נכרי ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין.

רש"י מסכת סנהדרין דף גז עמוד א

הכי גרסינן: הנכרי וכן רועי בהמה דקה ישראל – שסתמן גזלנים, שמרעים בהמתן בשדות אחרים.

לא מעלין ולא מורדין – לא מעלין אותם מן הבור להצילם מן המיתה, ולא מורדין אותם לבור להמיתם בידיים.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כו עמוד א

תני רבי אבהו קמיה דר' יוחנן: העובדי כוכבים ורועי בהמה דקה – לא מעלין דהו כו עמוד ב ולא מורדין, אבל המינין והמסורות והמומרים – היו מורדין ולא מעלין. א"ל, אני שונה: לכל אבידת אחיך – לרבות את המומר, ואת אמרת היו מורדין! סמי מכאן מומר. ולישני ליה: כאן במומר אוכל נבילות לתיאבון, כאן במומר אוכל נבילות להכעיס! קסבר: אוכל נבילות להכעיס מין הוא. איתמר: מומר – פליגי רב אחא ורבינא, חד אמר: לתיאבון – מומר, להכעיס – מין הוי; וחד אמר: אפילו להכעיס נמי מומר, אלא איזהו מין? זה העובד אלילי כוכבים.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות עדות סימן לד סעיף יג

העובר על גזל של דבריהם, פסול מדבריהם. פיצד, {פגון שגזל מציאת חרש שוטף וקטן, או (טור)} החמסנים, והם הלוקחים קרקע או מטלטלים שלא ברצון הבעלים, אף על פי שגזלנים הדמים. וכן הרועים, אָחַד רועי בהמה דקה ואָחַד רועי בהמה גסה של עצמם, הרי הם פסולים, שחזקתן פושטים ודיהם בגזל ומניחים בהמתן לרעות בשדות ובפרדסים של אחרים.

Yitzchak made no mention of God when he called in Esav.

בראשית פרשת תולדות פרק כז

(א) ויהי כִּי־זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהַיֶּן עֵינָיו מִרְאֵת וַיִּקְרָא אֶת־עֲשָׂו בְּנֵו הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַגָּנִי: (ב) וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא זָקֵנְתִי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי: (ג) וְעַתָּה שְׂאֵ־נָא כְלִיף תְּלִיף וּקְשֹׁתָהּ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צֵיד: (ד) וַעֲשֵׂה־לִּי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֲהַבְתִּי וְהָבִיָּאָה לִּי וְאֶכְלָה בְּעֵבֹר תְּבָרְכֶנָּה וּפְשִׁי בְטָרִם אָמוֹת:

(1) It happened, that when Yitzchak was old, and his eyes were so dim that he could not see, he called Esav his elder son, and said to him, “My son?” He said to him, “Here I am.” (2) He said, “See now, I am old. I do not know the day of my death. (3) Now therefore, please take your weapons, your quiver and your bow, and go out to the field, and take me venison. (4) Make me savory food, such as I love, and bring it to me, that I may eat, and that my soul may bless you before I die.” (Bereishit 27:1-4)

Yitzchak’s instructions, if fulfilled, will result in Esav receiving his father’s blessing – not God’s blessing. Yet when Rivka recounts what she heard, she editorializes and brings God, the source of all blessings, into the picture.

בראשית פרשת תולדות פרק כז

(ה) וְרִבְקָה שָׁמְעַת בְּדַבַּר יִצְחָק אֶל־עֲשָׂו בְּנֵו וַיֵּלֶךְ עֲשָׂו הַשָּׂדֶה לְצוּד צֵיד לְהָבִיא: (ו) וְרִבְקָה אָמְרָה אֶל־יַעֲקֹב בְּנָה לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת־אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל־עֲשָׂו אֶחָיִךְ לֵאמֹר: (ז) הָבִיָּאָה לִּי צֵיד וַעֲשֵׂה־לִּי מִטְעָמִים וְאֶכְלָה וְאַבְרַכְכָּה לִפְנֵי ה' לִפְנֵי מוֹתִי:

(5) Rivkah heard when Yitzchak spoke to Esav his son. Esav went to the field to hunt for venison, and to bring it. (6) Rivkah spoke to Yaakov her son, saying, “Behold, I heard your father speak to Esav your brother, saying, (7) ‘Bring me venison, and make me savory food, that I may eat, and bless you before God before my death.’ (Bereishit 27:5-7)

Yaakov’s exchange with Yitzchak accurately reflects what father had said – without any mention of God.

בראשית פרשת תולדות פרק כז

(יח) וַיָּבֹא אֶל־אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הַגָּנִי מִי אַתָּה בְּנִי: (יט) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אֲנֹכִי עֲשָׂו בְּכֹרְךָ עָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי קוּם־נָא שָׁבָה וְאֶכְלָה מִצֵּידִי בְּעֵבֹר תְּבָרְכֶנָּה וּפְשִׁי:

(18) He came to his father, and said, “My father?” He said, “Here I am.

Who are you, my son?"(19) Yaakov said to his father, "I am Esav your firstborn. I have done what you asked me to do. Please arise, sit and eat of my venison, that your soul may bless me." (Bereishit 27:18-19)

Only when Yaakov is questioned by his father does he introduce God into the equation.

בראשית פרשת תולדות פרק כז

(כ) וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-בְּנוֹ מִהֲיָגָה מִתֵּרַת לְמִצָּא בְּגִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָנָי:

Yitzchak said to his son, "How is it that you have found it so quickly, my son?" He said, "Because The Almighty your God gave me success." (Bereishit 27:20)

Yaakov does not display a finely tuned God consciousness in his words, and the events of his life – the proverbial "body of work" of his actions up to this moment of revelation under the stars – have been complex at least, and perhaps even disturbing. Until this point he has taken advantage of his brother twice. The description of Yaakov as an *ish tam* does not solve this problem; it is a moniker we do not understand. While we may be able to qualify, rationalize, explain or even justify his actions, Yaakov's behavior hardly speaks for itself as spiritually inspired or inspiring.

As Yaakov lies under the stars and God speaks to him, is he surprised, or has he been waiting for and anticipating this communication?

The verses offer us two separate issues to ponder: First, there is the vision that Yaakov sees, of a ladder upon which angels are ascending and descending. Second, there is content, a specific message that God communicates.

בראשית פרק כ"ח

(יג) וַהֲגִיחַ ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעֲךָ: (יד) וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ וּפְרִצְתָּ גֵמָה וְקָדְמָה וְצָפֹנָה וְנִגְבָּה וּנְבָרְכֶיךָ כָּל-מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה וּבְנֵיֶיךָ: (טו) וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשָׁמַרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל-הָאָדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבֲךָ עַד אֲשֶׁר אִם-עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לְךָ:

(13) Behold, Hashem stood above it, and said, "I am Hashem, the God of Abraham your father, and the God of Isaac. The land whereon you lie, to you will I give it, and to your seed. (14) Your seed will be as the dust of the earth, and you will spread abroad to the west, and to the east, and

to the north, and to the south. In you and in your seed will all the families of the earth be blessed. (15) Behold, I am with you, and will keep you, wherever you go, and will bring you again into this land. For I will not leave you, until I have done that which I have spoken of to you.” (Bereishit 28:13-15)

The heart of the communication is a reiteration of the blessings Yitzchak had bestowed upon Yaakov: The Land of Israel would be his, his children would be numerous, and God would protect him. But there was also much that was left unsaid: The blessings which Yitzchak intended to give to Esav, which were surreptitiously taken by Yaakov, were not reiterated; those ill-gotten blessings are not mentioned. For that matter, we remain unsure of the significance of Yaakov buying the birthright; that, too, is never addressed. Undoubtedly, Yaakov hears the thundering silence. There are things which he has done, things that lie in the grey areas of morality, which are not “rubber stamped” or approved after the fact. The blessings for physical bounty and power which he has taken are not necessarily his at all.

This may be a part of the message of the vision, as well: The angels ascend and then descend the ladder, indicating that the heavenly blessings of bounty must first be earned down on earth. This may be a visual representation of the rabbinic teaching that every good deed creates an angel¹³ who then ascends to heaven and reports before the Divine Throne, and then brings the reward for that deed down to earth. Whether or not this philosophical construct of the mechanics of reward and punishment lie in the subtext of these verses, we cannot help but wonder what the vision of the angels – who unexpectedly begin their circuit on the earth below and then ascend to the heavens - meant to Yaakov, who hears God’s resounding silence regarding the stolen blessing.

Yaakov awakes and expresses his amazement, but the source of his excitement is unclear. Is it the very fact that God has communicated with him, or is it the particular location where he had this vision which elicits his response?

---

¹³ Mishna Avot 5:11, instead of “angel” the text reads “advocate”.

משנה מסכת אבות פרק ד משנה יא

רבי אליעזר בן יעקב אומר העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד.

Rabbi Eliezer ben Yaakov said: he who performs one commandment acquires for himself one advocate.

Yaakov makes a vow, and continues on his journey.

בראשית פרשת ויצא פרק כט

(א) וישא יעקב רגליו ויגלו ארצה בני-קדם: (ב) וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי-צאן רבצים עליה פי מן-הבאר שהוא ישקו העדרים והאבן גדלה על-פי הבאר: (ג) ונאספו-שמה כל-העדרים וגללו את-האבן מעל פי הבאר והשקו את-הצאן והשיבו את-האבן על-פי הבאר למקמה: (ד) ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו: (ה) ויאמר להם הידעתם את-לבן בן-נחור ויאמרו ידענו: (ו) ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם-הצאן: (ז) ויאמר הן עוד היום גדול לא-עת האסה המקנה השקו הצאן ולכו רעו: (ח) ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל-העדרים וגללו את-האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן: (ט) עודנו מדבר עמם ורחלו באה עם-הצאן אשר לאביה פי רעה הוא: (י) ויהי כאשר ראה יעקב את-רחל בת-לבן אחי אמו ואת-צאן לבן אחי אמו ויגש יעקב ויגל את-האבן מעל פי הבאר וישק את-צאן לבן אחי אמו:

(1) Then Yaakov went on his journey, and came to the land of the children of the east. (2) He looked, and behold, a well in the field, and, behold, three flocks of sheep lying there by it. For out of that well they watered the flocks. The stone on the well's mouth was large. (3) There all the flocks were gathered. They rolled the stone from the well's mouth, and watered the sheep, and put the stone again on the well's mouth in its place. (4) Yaakov said to them, "My relatives, where are you from?" They said, "We are from Haran." (5) He said to them, "Do you know Lavan, the son of Nahor?" They said, "We know him." (6) He said to them, "Is it well with him?" They said, "It is well. See, Rachel, his daughter, is coming with the sheep." (7) He said, "Behold, it is still the middle of the day, not time to gather the livestock together. Water the sheep, and go and feed them." (8) They said, "We cannot, until all the flocks are gathered together, and they roll the stone from the well's mouth. Then we water the sheep." (9) While he was yet speaking with them, Rachel came with her father's sheep, for she kept them. (10) It happened, when Yaakov saw Rachel the daughter of Lavan, his mother's brother, and the sheep of Lavan, his mother's brother, that Yaakov went near, and rolled the stone from the well's mouth, and watered the flock of Lavan his mother's brother. (Bereishit 29:1-10)

When he arrives in Lavan's town Yaakov displays great strength; once again, we are force to wonder just how different Esav and Yaakov truly are. Yaakov behaves in a manner that conjures up memories of his mother's behavior as he waters the parched flock. Without a word, Yaakov shows that he is worthy,

that he is the son of Rivka. For the first time, Yaakov displays a character trait we have not yet seen in him. Now, Yaakov performs an act of *chesed*.

The text of the verses that follow paint a striking picture, a complex personality profile: Yaakov is destitute; he is both humble and willing to work, and most importantly, his love for Rachel is absolute. Again, the scene must be contrasted with the servant of Avraham. This time there is no jewelry, only seven years of labor to earn the hand of his beloved Rachel in marriage.

בראשית פרשת ויצא פרק כט

(יא) וישק יעקב לרחל וישא את-קלו ויבך: (יב) ויגד יעקב לרחל פי אחי אביה הוא וכי בן-רבקה הוא ותרץ ותגד לאביה: (יג) ויהי כשמע לכן את-שמעו יעקב בן-אחיתו ויטרץ לקראתו ויחבקלו וינשקלו ויביאהו אל-ביתו ויספר לכן את פליהדברים האלה: (יד) ויאמר לו לכן אך עצמי ובשרי אתה וישב עמו חדש ימים: (טו) ויאמר לכן ליעקב הכי-אתי אמה ועבדתני חנם הגידה לי מה-משכרתך: (טז) ולכן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל: (יז) ועיני לאה רבות ורחל היתה יפת-תאר ויפת מראה: (יח) ויאהב יעקב את-רחל ויאמר אעבודך שבע שנים ברחל בתך הקטנה: (יט) ויאמר לכן טוב תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר שבה עמדי: (כ) ויעבד יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו פנימים אחרים באהבתו אתה:

(11) Yaakov kissed Rachel, and lifted up his voice, and wept.
(12) Yaakov told Rachel that he was her father's brother, and that he was Rivka's son. She ran and told her father. (13) It happened, when Lavan heard the news of Yaakov, his sister's son, that he ran to meet Yakkov, and embraced him, and kissed him, and brought him to his house. Yaakov told Lavan all these things. (14) Lavan said to him, "Surely you are my bone and my flesh." He lived with him for a month. (15) Lavan said to Yaakov, "Because you are my brother, should you, therefore, serve me for nothing? Tell me, what will your wages be?" (16) Lavan had two daughters. The name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel. (17) Leah's eyes were weak, but Rachel was beautiful in form and attractive. (18) Yaakov loved Rachel. He said, "I will serve you seven years for Rachel, your younger daughter." (19) Lavan said, "It is better that I give her to you, than that I should give her to another man. Stay with me." (20) Yaakov served seven years for Rachel. They seemed to him but a few days, for the love he had for her. (Bereishit 29:11-20)

The days and years fly by; at last, Yaakov the earnest, honest, hard worker, reminds his boss that the time for his marriage has arrived:

בראשית פרשת ויצא פרק כט

(כא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-לְבָן הֲבֵה אֶת-אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמֵי וְאֲבוֹאָה אֵלַיָּהּ: (כב) וַיֹּאמֶר לְבָן אֶת-כָּל-אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתֵּה: (כג) וַיְהִי בְעָרֵב וַיִּקַּח אֶת-לֵאָה בִּתּוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלַיָּהּ: (כד) וַיִּתֵּן לְבָן לָהּ אֶת-זִלְפָּה שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בִּתּוֹ שִׁפְחָהּ: (כה) וַיְהִי בַבֶּקֶר וַהֲגִהָהּ הוּא לֵאָה וַיֹּאמֶר אֶל-לְבָן מַה-זֹּאת עָשִׂיתְ לִי הֲלֹא בְרַחֵל עֲבַדְתִּי עָמֹד וְלָמָּה רַמִּיתָנִי: (כו) וַיֹּאמֶר לְבָן לֹא-יַעֲשֶׂה כֵן בַּמָּקוֹמֵנוּ לְתַת הַצְעִירָה לְפָנֵי הַבְּכִירָה: (כז) מִלֵּא שְׁבַע זָאת וְנִתְּנָה לָךְ גַּם-אֶת-זֹאת בְּעַבְדָּהּ אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עִמָּדִי עוֹד שִׁבְע־שָׁנִים אַחֲרָיִת:

(21) Yaakov said to Lavan, "Give me my wife, for my days are fulfilled, that I may go in to her." (22) Lavan gathered together all the men of the place, and made a feast. (23) It happened in the evening, that he took Leah his daughter, and brought her to him. He went in to her. (24) Lavan gave Zilpah his handmaid to his daughter Leah for a handmaid. (25) It happened in the morning that, behold, it was Leah. He said to Lavan, "What is this you have done to me? Did I not serve with you for Rachel? Why then have you deceived me?" (26) Lavan said, "It is not done so in our place, to give the younger before the firstborn. (27) Fulfill the week of this one, and we will give you the other also for the service which you will serve with me yet seven other years." (Bereishit 29:21-27)

In the morning Yaakov is shocked to discover that he has been played for a fool. Lavan had deceived him; the woman he found in his bed was Leah, the elder sister of his beloved Rachel. Yaakov is outraged; he confronts his father in law, and demands that Lavan explain his audacity and duplicity. Lavan's response is a slap in the face:

בראשית פרשת ויצא פרק כט

(כו) וַיֹּאמֶר לְבָן לֹא-יַעֲשֶׂה כֵן בַּמָּקוֹמֵנוּ לְתַת הַצְעִירָה לְפָנֵי הַבְּכִירָה: (כז) מִלֵּא שְׁבַע זָאת וְנִתְּנָה לָךְ גַּם-אֶת-זֹאת בְּעַבְדָּהּ אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עִמָּדִי עוֹד שִׁבְע־שָׁנִים אַחֲרָיִת:

(26) Lavan said, "It is not done so in our place, to give the younger before the firstborn. (27) Fulfill the week of this one, and we will give you the other also for the service which you will serve with me yet seven other years." (Bereishit 29:26,27)

Lavan snaps back at Yaakov: Here, we maintain the proper order between siblings, we protect the natural rights of the elder before the younger.

Although Yaakov knows that he shouldn't be shocked by deceit when dealing with a person like Lavan,¹⁴ it is not Lavan who is on his mind. Yaakov intuitively feels that this is a punishment from God for his **own** act of deception.¹⁵ In the darkness of the night, he was blind to the true identity of his companion. He had been unable to distinguish between the two sisters, just as his father had been blind to Yaakov's true identity when he impersonated his brother Esav.

The unlikely marriage of Yaakov and Leah began with a strange point of commonality: each of them had impersonated a sibling to fool an unsuspecting victim. Perhaps he and Leah could somehow make their marriage work, for Yaakov could not judge her without judging himself.

Yaakov invested seven more years of work to earn the hand of Rachel in marriage. Yaakov, who perhaps more than anything desired an uncomplicated life, suddenly found himself entangled in incessant complexity and intrigue. Being married to two sisters would be quite a challenge. Especially when we realize that each sister wanted what the other had.

בראשית פרשת ויצא פרק כט

(כח) וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כִּן וַיִּמְלֵא שָׁבַע זֵאת וַיִּתְּנוּ לָהּ אֶת־רַחֵל בְּתוּלוֹ לְאִשָּׁה: (כט) וַיִּתְּנוּ לָכֵן לְרַחֵל בְּתוּלוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ לָהּ לְשִׁפְחָהּ: (ל) וַיָּבֵא גַם אֶל־רַחֵל וַיֵּאָהֵב גַּם־אֶת־רַחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמָּו עוֹד שִׁבְע־שָׁנִים אַחֲרוֹת: (לא) וַיֵּרָא ה' כִּי־שֹׂנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח אֶת־רַחֲמָהּ וַרַחֵל עָקְרָה:

(28) Yaakov did so and fulfilled her week. He gave him Rachel his daughter as a wife. (29) Lavan gave Bilhah his handmaid, to his daughter Rachel, to be her handmaid. (30) He went in also to Rachel, and he loved also Rachel more than Leah and served with him yet seven other years. (31) Hashem saw that Leah was hated, and he opened her womb, but Rachel was barren. (Bereishit 29:28-31)

¹⁴ Lest one think this statement contains an unfair assessment of Lavan, a careful reading of Lavan's role which includes "mirroring", manipulation and deceit, can all be discerned in chapter 24.

¹⁵ See Rabbi Chaim Joseph David Azulai (Chida) in his Nahal Kedumim Parashat Vayetze.

נחל קדומים בראשית פרשת ויצא

(*) ויאמר לכן לא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה לפני הבכירה. רמז לו ענין הבכורה והברכות שנטלם מעשו שהוא הגדול ונטלם ממנו לז"א לא יעשה כן במקומינו כלומר לא יעשה כמעשיך שאתה הצעיר ודחית הבכור לא יעשה כן במקומינו דייקא כי במקומך עשית כן אבל במקומינו לא יעשה לתת הצעירה לפני הבכירה. (צידה לדרך). ואפשר לומר דזה כיון יעקב ע"ה באומרו מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רימיתני ויש לדקדק מ"ש מה זאת עשית לי נראה יתר ואפשר שכונתו מה זאת למה עשית לי שאני קטן וזו לעשו שהוא הגדול. וכי תימא שאני לקחתי הבכורה והברכה ואני גדול הלא ברחל עבדתי עמך זה היית יכול בסתם אבל אני פירשתי הלא ברחל למה רימיתני שגבת דעתי שאתה מרוצה.

Rachel desperately wanted a child,¹⁶ and Leah, who had many children, pined for her husband's love and affection.¹⁷

The tension reaches a crescendo on what appears to be a completely ordinary day, which differs in only one small detail: On this day, Leah's eldest son Reuven finds a particular plant, and brings them to his forlorn mother¹⁸:

בראשית פרשת ויצא פרק ל

(יד) וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בְּיָמֵי קְצִיר־חֹטִים וַיִּמְצָא דֹדָאִים בַּשָּׂדֶה וַיָּבֵא אֹתָם אֶל־לֵאָה אִמּוֹ וַתֹּאמֶר רְחֵל אֶל־לֵאָה תְּנִי־נָא לִי מִדֹּדָאֵי בְּנֶגְדְךָ: (טו) וַתֹּאמֶר לָהּ הֲמַעַט קָחְתְּךָ אֶת־אִישִׁי וְלָקַחְתְּ גַם אֶת־דֹּדָאֵי בְּנֵי וַתֹּאמֶר רְחֵל לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַּחַת דֹּדָאֵי בְּנֶגְדְךָ: (טז) וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה בַּעֲרֹב וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכַר שִׁכְרְתִיךָ בְּדֹדָאֵי בְּנֵי וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָה הַזֶּה:

(14) Reuven went, in the days of wheat harvest, and found *duda'im* in the field, and brought them to his mother, Leah. Then Rachel said to Leah, "Please give me some of your son's *duda'im*." (15) She said to her, "Is it a small matter that you have taken away my husband? Would you also take away my son's *duda'im*?" Rachel said, "Therefore he will lie with you tonight in exchange for your son's *duda'im*." (16) Yaakov came from the field in the evening, and Leah went out to meet him, and said, "You must come in to me; for I have hired you with my son's *duda'im*;" and he lay with her that night. (Bereishit 30:14-16)

¹⁶ Bereishit 30:1-2.

בראשית פרשת ויצא פרק ל פסוק א - ב,

(א) וַתֵּרָא רְחֵל כִּי לֹא יֵלְדָהּ לַיַּעֲקֹב וַתִּקְנֶנָּה רְחֵל בְּאֶחָתָהּ וַתֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הֲבֵה־לִי בָנִים וְאִם־אֵין מִתָּה אָנֹכִי: (ב) וַיִּסְרֶ־עָף יַעֲקֹב בְּרִחָל וַיֹּאמֶר הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי אֲשֶׁר־מָנַע מִמֶּךָ פְּרִי־בֶטֶן:

Rachel saw that she had not born children to Yaakov, and Rachel became envious of her sister. She said to Yaakov, "Give me children! If not, I am dead! Yaakov grew angry at Rachel and he said, "Am I in place of God who has kept from you fruit of the womb?"

¹⁷ The pain of Leah is particularly felt when she names her children.

¹⁸ Tzror Hamor Bereishit 30:14

צרוור המור על בראשית פרק ל פסוק יד

אחר כך אמר וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה, להשלים תאות אמו

These *dudaim*,¹⁹ which have been associated with mandrakes, have been reputed to possess several qualities:²⁰ they are an aphrodisiac²¹ and enhance fertility,²² but they are also reportedly a hallucinogenic substance.²³

¹⁹ Aryeh Kaplan in "The Living Torah" notes on this verse:
duda'im

(*Targum*; Ibn Ezra; Radak, *Sherashim*; Josephus). *Dudaim* in Hebrew, from the word *dodim* denoting passion or carnal love (Radak, *Sherashim*; cf. Ezekiel 16:8, 23:17, Proverbs 7:16). It was called this because of its use as an aphrodisiac and fertility potion (*Midrash Ne'elam*, *Zohar* 1:134b). The mandrake (*mandragora officinarum*) is a herb of the beladonna or potato family. It has a thick perennial root, often split down the middle, like the lower limbs of the human body. Stalkless, it has large leaves that straddle the ground and violet flowers (cf. Rashi). In the spring, its yellow fruit, the size of a tomato, ripens. This fruit can have an intoxicating fragrance (Song of Songs 7:14).

The variety found by Reuben was a rare, extinct species that gives off deadly fumes when pulled from the ground (*Midrash Aggadah* on [Genesis 49:14](#), quoted in *Tzeror HaMor* as *Midrash HaGaluy*; *Toledoth Yitzchak* on [Genesis 49:14](#). Cf. *Niddah* 31a; Josephus, *Wars* 7:6:3). In the Talmud, there appears to be a dispute as to whether Reuben brought home the violet flowers, the fruits or the roots (*Sanhedrin* 99b). Other sources indicate that he brought home two fruits (*Tzava'ath Yissachar* 1:3,5,7; Josephus, *Antiquities* 1:19:8).

Obviously, the Patriarchs and Matriarchs knew how to use these plants in mystical ways ([Genesis 30:37](#)). Still, Rachel did not bear children because of the mandrakes, but because of her prayers ([Genesis 30:2](#), [30:22](#); cf. *Zohar* 1:157b). According to one ancient source, Rachel did not eat the mandrakes, but offered them to God (*Tzava'ath Yissachar* 2:6).

²⁰ See Seforno *Bereishit* 30:15, *Alshech* 30:14,15

ספורנו בראשית פרשת ויצא פרק ל פסוק טו

המעט קחתך את אישי. שלא היה לך להסכים שתהיי את צרתי כאמרו ואשה אל אחותה לא תקח לצרור (ויקרא יח, יח): ולקחת גם את דודאי בני. להוסיף אהבתך ושנאתו אותי:

לכן ישכב עמך הלילה. שתקדם פעולת הדודאים וסגולתם כך לפעולתם בי ולא יגיעך נזק במה שתתני לי מהם עתה כי לא יחדל מי שימצא מהם בעדי אחרי כן כל שכן בהיותם הפקר כמו שאז"ל:

אלשיך על בראשית פרשת ויצא פרק ל

(יד) ראוי לשום לב, א. באומרו המעט קחתך את אישי, כי הלא אדרבה היא לקחה את איש רחל. וגם איך הודה לה ותאמר לכן ישכב כו'. ב. האם בשכירות היה מזדווג עם לאה. ואם הוא שהיה הזמן מתחלק בין ארבעת נשיו והיה אז זמן רחל ועל כן שכרה לאה ממנה הלילה, למה לא המתנה עד בא זמנה. ג. שאם ליל עונת רחל היתה, איך אמרה המעט קחתך את אישי, הלא לא לקחה כי זמן רחל היה. ד. כי הלא כמו זר נחשב צאת לאה לקראתו לאמר אלי תבא כי שכור שכרתיך. ה. כי מלת שכר מיותרת והיה לו לומר כי שכרתיך וכו'... למה הודיענו התורה שהליכת ראובן היתה בימי קציר חטים:

ונבא אל הענין והוא כי כפי הנראה בראות יעקב כי ללאה ארבעה בנים ולכל אחת מהאמהות שנים שנים ורחל עקרה, היה מתמיד יותר באהל רחל מאצל לאה והלחנות, אולי תפקד בזכות מתייחסת לאיזו לילה מהיתרים אצלה, ועל כן אפשר היה קנאת ראובן כשבבלב יצועי אביו שהיתה במקום רחל, ואמר לא די בחיי רחל כי אם גם אחרי מותה כו', כי היה עושה עיקר דירתו באהל בלהה כאשר באמנה אתו רחל ובאהל המיוחד לרחל. ובהו יצדקו הכתובים והוא כי כאשר מצא ראובן דודאים בשדה אשר בטבע מכינים את האשה להתעבר, וראה כי אמו עמדה מלדת, על כן יבא לאמו להכין אותה ולסעדה להתעבר. וכראות רחל כך מרוב תשוקתה מנהמת לבה ללדת אמרה תני נא לי מדודאי בנך לומר כי היא צריכה יותר:

(טו) אז אמרה לה המעט קחתך את אישי שהוא אצלך יותר ולא בקצבה. על כן השיבה רחל לכן ישכב עמך הלילה כו'. אז אמרה לאה בלבה. הנה לפני שלשה דברים לזכות בהם, אחד כי הנה נתתי שפחתי לאישי. ועוד שנית כי מה לי טוב מבילתי השען על הכנות טבעיות לאכול מדודאים. כי היא שאלה מדודאי בנך שהוא מקצתם ואני אתנם לה כולם כאומרה תחת דודאי בנך. וכן אמרה היא בדודאי בני. שהוא כולם. להורות כי שתה כל בטחונה בה, כי היא זכות שתעמוד לה, כי על כן אפשר ששהתה רחל מלפקד עד אחר שילדה לאה שני בנים ובת אחר ענין הדודאים, ואחר כך ויזכור אלהים את רחל כלומר אלהים ולא מהדודאים, כי אדרבה על הדודאים שהתה, בל חשבו שהם שעמדו לה, אך להיות אחר זמן יוכר כי זכר אותה אלהים, ועל כן שהתה על שהראית כי שמה בטחון מה בדודאים. עוד שלישית כי עשתה בחכמה כמעשה דרבן שמעון בן יוחאי שעל שיתה שומה האשה ההיא דבקות וחשק אישה בלבה פקד אותה ה', כן עשתה לאה בהראותה החשק הנמרץ הזה בצאתה למען תעזר מזה גם כן ליבנות יותר מהצדיק ההוא:

ועל אשר הערנו מענין התורה שיצאו מההריון ההוא, והיות שם שכינה כמו שאמרו ז"ל, ועל השתדלותה שישכב עמה בלילה הוא ולא עצרה כח עד בא ליל עונתה להמתין, עם חסרון ה"א ממלת ההוא, יהיה בשום לב אל הודעת התורה שהיה לכת ראובן בימי קציר חטים, לא על חנם הודיעה לנו התורה דבר בלתי צריך כזה, כי מה לדודאים אצל החטים או אל היות בימי קציר החטים, אך אין ספק כי בתחלת הענין תורתנו התנצלות אל לאה בל תראה כרופת לשכב את אישה, גם טעם אל צאת הריון קדוש ובייחוד היותו נושא דגל התורה, ואחשוב - גם שלא מצאתי גילוי זולתי הנזכר - כי אפשר שהיה הלילה ההוא ליל שבועות הוא מתן תורה, וה' יצילנו מלומר בתורתו דבר אשר לא הוא חלילה, והוא כי כאשר נתייחס חג הפסח אל קציר השעורים כן חג השבועות אל קציר החטים, כי על כן בפסח היה קרב עומר השעורים ובחג השבועות שתי הלחם מהחטים, ובפירוש יחסה תורתנו חג השבועות אל קציר החטים, באומרה על חג השבועות בפרשת כי תשא בכורי קציר חטים, וזכר לדבר אמרו בבראשית רבה (עב) וילך ראובן בימי קציר חטים ביכור כל מיני כו' ופרשת משפטים וחג הקציר כו':

Apparently, Leah wants the aphrodisiac to attract her husband who loves another more than he loves her. Her sister, the “competition,” wants the

ובזה יתכן כי זה מאמר הכתוב וילך ראובן בימי קציר חטים הוא ערב שבועות שאנו מצווים לקצור חטים באופן שהלילה הוא ליל שבועות הוא ליל מתן תורה, כי אין ספק שלא תדבר התורה ותאמר סימן זה על קציר חטים משולל מצוה, רק על ימי קציר חטים המצווים מאתו יתברך, וכן קציר חטים עולה במספר קטן כמספר ליל שבועות, ולפי זה, הלילה שאמרה רחל היא ליל שבועות. ובה מצאתי ראיתי טוב טעם אל מאמר רחל באומרה לכן ישכב עמך מה ההטבה הגדולה הזאת האם יחסר ללאה לילה אחרת, אך דבר גדול דברה לה לכן ישכב עמך הלילה כי בכל מקום אומר הלילה הזה כד"א הוא הלילה הזה לה' וכאן אין אומר הוזה, לרמוז ישכב עמך הלילה עצמו, הוא זכות הלילה, שהוא ליל רצון של מתן תורה, ועל כן יצא יששכר שכל תורת ישראל היה בשבטו, וזהו אומר בן חמישי לרמוז אל חמשה חומשי תורה, ועל כן לא תאשם חלילה בצאתה לקראתו כאחת הריקות לומר אלי תבא וששכרה אותו שנראה ח"ו כדאי בזיון. נמצאו כי ארבעה דברים כוונה לאה לעשות במעשה הזה השלשה שהזכרנו והרביעי הזה:

²¹ See Zohar Berirshit 140b,165b.

זהר מנוקד/תרגום/ חלק א דף קמ"ב

אמר רבי יצחק, אל תקרי הדודאים אלא הדודים, זהו הגוף והנפשמה שהם דודים ורעים זה עם זה. רב נחמן אמר, דודאים ממש. מה הדודאים מולידים אהבה בעולם, אף הם מולידים אהבה בעולם. ומאי נתנו ריש, כשרון מעשיהם לדעת ולהפיר לבוץאם.

זהר מנוקד/תרגום/ חלק א דף קס"ה/ב

[וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה וגו'. שנינו, פוס של ברכה אין מתברכת אלא בצד גמיון, ומשום כך, בעוד שמתעורר הגמיון לכוס של ברכה, השמאל לא תסיע לשם, שהרי הגמיון מוצא ענה בכוס שהיא לעורר כלפי העולם העליון. והסתם הנה, וילך ראובן, זה צד הדרום, משום כך דגלו בדרום, שהוא ראש לשנים עשר התחומים, ותשוקתו של צד הדרום למצא ענה ותקרב ללגבייה לברך אותה.]
[מה פתוב? וימצא דודאים בשדה. הלה לחפש בכל אותם הגגזים שלה, ומצא בשדה זהו אותם הדודאים, ועליהם נאמר הדודאים נתנו ריש, ואותם שני כרובים שהם התקונים שלה, להעיר התעוררות למעלה, שהרי בכל אותם התקונים של השדה זהו אין תקון שיעורר כלפי מעלה, רק הקרובים.]

[מתי צד הדרום מתעורר אליה למצא ענה לברך אותה? בימי קציר חטים, בזמן שמשלכת חלק שלל לאוכלוסייה, וכל קוצרי השדה. מיד - ויבא אתם אל לאה אמו. מעלה ריש והתעוררותם לעולם העליון, העולם הנכסה, משום שיעור (שיעורר) ברכות לעולם התחתון.]
[מה פתוב? וימצא דודאים בשדה. הלה לחפש בכל אותם הגגזים שלה, ומצא בשדה זהו אותם הדודאים, ועליהם נאמר הדודאים נתנו ריש, ואותם שני כרובים שהם התקונים שלה, להעיר התעוררות למעלה, שהרי בכל אותם התקונים של השדה זהו אין תקון שיעורר כלפי מעלה, רק הקרובים.]

[העולם התחתון לא מתעורר לעולם העליון, אלא כשאותם דודאים נותנים ריש לגמיון. פיון שהם נותנים ריש לגמיון, והגמיון מתעורר לעולם העליון, מיד העולם התחתון מתעורר לשאל מה שצריך. מה פתוב? ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בגוף. הן לי ברכות מאותה ההתעוררות של אותם דודאים שמתעורר לצד הגמיון.]

²² See R' Dovid Tzvi Hoffman

רד"צ הופמן פרשת ויצא

וילך ראובן וגו'. מאורע זה התרחש סמוך למסירת זלפה כאשה ליעקב על ידי לאה, וכפי שיוצא מפסוק יח, כך שהולדת יששכר באה זמן קצר אחר הולדתו של גד, שהרי כל ששת בניה של לאה נולדו תוך כדי שבע שנים לכל היותר. - דודאים, מלשון דודי. בראשית רבה⁷, אונקלוס ויונתן וכן התרגום הסורי מתרגמים - יברוחין, והרי זה מה שמתורגם אצל השבעים $\mu\eta\text{-}\lambda\alpha\ \mu\alpha\nu\delta\rho\alpha\gamma\omega\pi\text{-}\nu$ ⁸, *mandragora vernalis*, אותו צמח אשר באביב נותן ריח נעים⁹. פירותיו של צמח זה (מעין תפוחים קטנים) ושרשיו נחשבו בימי קדם תרופה לעקרות, אך לדעת הרמב"ן השורש בלבד "הוא שאומרים עליו האנשים שיועיל להריון", וגם בכך אין הוא בטוח, שכן מוסיף - "ולא ראיתי כן באחד מספרי הרפואות המדברים בהם". מכל מקום, גם השם דודאים¹⁰, גם תיאורי נוסעים על השימוש בהם אצל הערבים וגם הערות בכתבים עתיקים, כל אלה מעידים שבדודאים נעשה שימוש לצורך זה. ועל ידי כך מובן המסופר כאן - רחל מבקשת לקבל מן הדודאים האלה, כדי להשתמש בהם להשגת הריון. תחילה לאה דוחה אותה. - המעט קחתך, כלומר, האם לא די שאת מועדפת על ידי בעלי? לפי ספורנו כוונתה של לאה לומר "שלא היה לך להסכים שתהי את צרתי, כאמרו¹¹ ואשה אל אחתה לא תקח לצרור" וגו', פירוש לא ייתכן שכך תעשה אחות לאחותה. - ולקחת, מקור (בלשון עבר היתה התי"ו צריכה להיות דגושה). כלומר ולקחת את מבקשת וכו'. אך דומה שלא אמרה זאת בצחוק, שכן מן המסופר יוצא, שנתנה את הדודאים לאחותה מיד, וכי על כן אומרת לה רחל לכן ישכב וגו', כלומר מכיוון שכל כך טובה היית. - שכן שכרתיך. אמנם יש בזה משום רמז לשם יששכר, אך אין בכך משום סתירה לביאורנו שם. - בלילה הוא. במקום הוא, כמו לעיל יט, לג.

²³ See "The History and Uses of the Magical Mandrake, According to Modern Witches" BY ANGELICA CALABRESE JANUARY 12, 2016
[HTTPS://WWW.ATLASOBSCURA.COM/ARTICLES/THE-HISTORY-AND-USES-OF-THE-MAGICAL-MANDRAKE-ACCORDING-TO-MODERN-WITCHES](https://www.atlasobscura.com/articles/the-history-and-uses-of-the-magical-mandrake-according-to-modern-witches)

"In the Bible's Book of Genesis, mandrake root helps Rachel conceive Jacob, and in Greek mythology, Circe and Aphrodite are thought to use it as an aphrodisiac. But its powers are not only mythical: a member of the nightshade plant family, mandrake contains hallucinogenic and narcotic alkaloids. Dioscurides, a first-century Greek physician, tells us that a "winecupful" of mandrake root (that is, mandrake root boiled in wine) was used as an anesthetic in ancient Rome. But be careful, he warns—take too much, and one might end up dead."

duda'im to resolve her infertility.²⁴ One wonders, what Reuven was doing with them himself – other than helping his mother? Could the other properties of the *duda'im*²⁵ shed light on the episode between Reuven and Bilhah, explaining Reuven's clouded judgment and enflamed passions?²⁶

The two sisters barter between them, and a deal is struck; Yaakov is moved like chattel (or worse) and perhaps not for the first time, the sisters decide among themselves with whom Yaakov will sleep.²⁷ As a result of the deal they strike,

²⁴ According to the Radak Bereishit 30:15 Yaakov spent more time with Rachel because she was upset due to her not having children.

²⁵ The Ibn Ezra Bamidbar 2:2, and the Shla Parashat Bamidbar cites a tradition that the flag of Reuven represented the Mandrakes.

רד"ק בראשית פרשת ויצא פרק ל פסוק טו
 (טו) המעט קחתך את אישי - כי בעבור שלא היו בנים לרחל היה יעקב שוכב עם רחל כדי להפיס דעתה:
אבן עזרא על במדבר פרק ב פסוק ב
 באתת - סימנים היו בכל דגל ודגל וקדמונינו אמרו שהיה בדגל ראובן צורת אדם מכח דרש דודאים
ספר השל"ה הקדוש - פרשת במדבר
 {יב} עוד אעתיק לשון הציני, ויתבאר כל מה שכתבתי. זה לשונו (פרשת במדבר ד"ה ואף): הדבר מקבל איש מפי איש עד משה רבנו ע"ה, פי בדגל ראובן הנה בו צורת אדם [על יסוד המדרש (ראה אבן עזרא, רמב"ן, רא"ש, במדבר ב, ב) 'וימצא דודאים בשדה'], והנה תקוק בו שלש אותיות מאבות העולם, 'ב' מ'אברהם' 'צ' מ'יצחק' 'ע' מ'יעקב', והיו [אֲרַבַּע] (ה)אותיות מזיו השכינה.

²⁶ Reuven likely was staking his claim as heir of his father and considered Billah “merely” a concubine. It is worthwhile to compare Reuvain to Adoniyahu. Also see R' Shimon Sofer in his *Shir Maon* Bereishit 35:22.

מלכים א פרק ב, יב-כה
 (יב) ושלמה ישב על-פסא דנד אביו ותפן מלכתו מאד: (יג) ויבא אדניו בן-חגית אל-בת-שבע אם-שלמה ותאמר השלום באתי ויאמר שלום: (יד) ויאמר דבר לי אלקי ותאמר דבר: (טו) ויאמר את נדעתי פירלי היתה המלוכה ועלי שמו כל-ישׂראל פנייהם למלך ותסב המלוכה ותהי לאחי פי מה היתה לו: (טז) ועתה שאלה אחת אנכי שאל מאתך אל-תשבי את-פני ותאמר אליו דבר: (יז) ויאמר אמר-נא לשלמה המלך פי לא-תשיב את-פניו ויתן-לי את-אבישג השונמית לאשה: ... (כב) ויען המלך שלמה ויאמר לאמו ולמה את שאלת את-אבישג השונמית לאתנהו ושאל-לו את-המלוכה פי היא אחי הגדול ממני ולו ולאבתי הפהו וליזאב בן-צרויה: פ

שיר מעון בראשית פרק לה פסוק כב
 והיה בשכון ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל. אחכז"ל (שבת נ"ה ע"ב) כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה. וי"ל כי כאשר נתנה רחל את בלהה שפחתה ליעקב כתיב ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה וכן בזלפה כתיב ותתן אתה ליעקב לאשה, ועתה קרי לה בלהה פלגש אביו ולא אשת אביו. וי"ל כי דווקא לגבי ישראל יש חילוק בין אשה לפלגש כי אשה היא בכתובה וקידושין ופלגש המיועדת לו בלא כתובה וקידושין, אבל גבי בני נח שאיננה נעשית א"א בקידושין רק בביאה והיא בעולת בעל כתיב (לעיל כ' ג'), ומשישלחה לעצמה ויוציאה מביתו הרי היא גרושה ממנו כדאיתא ברמב"ם פ"ט מהלכות מלכים (ה"ח), לא שייך חילוק בין אשה לפלגש דגם פלגש המיועדת לו היא אשת איש, והנה ברמב"ן (בראשית כ"ו ה', ויקרא י"ח כ"ה) איתא שרק בארץ ישראל קיימו האבות תורת ישראל משפט אלקי הארץ, ובפרשת דרכים (דרוש א') רוצה לומר שאפילו לקולא ה' להם דין ישראל, לכן כל עוד ה' יעקב בחו"ל ולא קיים תורת ישראל רק כבן נח לא ה' חילוק בין רחל ולאה זלפה ובלהה כי כולם אשת איש המה, רק כאשר בא וישב בארץ ישראל ונכנס לתורת ישראל ואז ה' רק רחל ולאה עקרת הבית לו לנשים בכתובה וקדושין ונמנו בין האמהות, זלפה ובלהה לפלגשים, וידוע דאנוסת אביו ומפחת אביו מותר (יבמות צ"ז ע"א), ובלהה מותרת היתה לראובן (כי אחר שנתגיירו לא נאסרה עוד בלהה משום שהיתה אשת אביו אשר בן נח חייב עליה כי גר שנתגייר כקטן שגולד דמי ופקע איסור עריות מדאורייתא (עיין יבמות כ"ב ע"א), ולא היתה בלהה אח"כ רק פלגש), וזה ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא, כאשר נתיישב בארץ ההיא היא ארץ ישראל ונכנסו יעקב ובניו להתגייר לקבל ולקיים תורת ישראל ואז פקע איסורא עריות אשר ה' עליהם כאשר עוד ה' להם דין בני נח כי גר שנתגייר כקטן שגולד, אז וילך ראובן וישכב את בלהה "פלגש אביו" וישמע ישראל שהוא שמע והבין סברת ראובן והיה בני יעקב אשר ה' זה שמו עליו בחוצה לארץ שלא ברכו הש"ת בשם זה רק כאשר בא לא"י היו שנים עשר כולם שוים כפרש"י במדרגה אחת כי אז היו כולם נשיו ולא פלגשיו ואינם בני שפחות רק כולם בני נשיו האמתיים, וזה כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה בדינים החלוקים המזכירים לעיל אלא בלבד בדעתו מצעו של אביו מא"א לפלגש וק"ל.

²⁷ See Rashi Bereishit 29:25

רש"י בראשית (פרשת ויצא) פרק כט פסוק כה
 והיה בבקר והנה היא לאה - אָבֵל בְּלִילָהּ לֹא הָיְתָה לָאֵה, לְפִי שִׁמְסָר יַעֲקֹב סִימָנִים לְרָחֵל, וּכְשֶׁרָאָתָהּ רָחֵל שִׁמְכָנִיסִין לֹא לָאָה אֶמְרָה: עָשָׂו תְּפָלֵם אַחֲוִיתִי, עֲמָדָה וּמְסָרָה לָהּ אוֹתָן סִימָנִים (מגילה י"ג):

each gets what they she was seeking: Leah is given quality time with Yaakov,²⁸ while Rachel gets the cure that she believes will help her achieve her goal of motherhood.²⁹

We wonder if the act of being bartered reminded Yaakov of his own bartering, when he exchanged some beans for his brother's birthright? There is at least one linguistic clue that points us in this direction:

בראשית (פרשת ויצא) פרק ל פסוק טז
וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַּי וַתֵּצֵא לֵאמֹר לֵאמֹר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכַר שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוֹדָאִי
בְּגִי וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָה הַהוּא:

Yaakov **came from the field** in the evening, and Leah went out to meet him, and said, "You must come in to me; for I have surely hired you with my son's mandrakes." He lay with her that night. (Bereishit 30:16)

בראשית (פרשת תולדות) פרק כה פסוק כט
וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נֹגֵד וַיָּבֹא עֲשׂוֹ מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיָף:
Yaakov cooked a stew and Esav **came from the field**, and he was exhausted. (Bereishit 25:29)

In both of these instances it seems that the object that was "sold" in exchange for produce was not the sort of thing that can be bought.

AND IT CAME TO PASS, THAT IN THE MORNING, BEHOLD, IT WAS LEAH —But at night it was not Leah (i. e. he failed to recognise that it was Leah) because Yaakov had given Rachel certain secret signs by which they could at all times recognise one another, and when Rachel saw that they were about to bring Leah to him for the marriage ceremony, she thought, "My sister may now be put to shame", and she therefore readily transmitted these signs to her ([Megillah 13b](#)).

²⁸ See Rav Yaakov Kamentsky, Emet L'Yaakov Bereishit 30:15.

אמת ליעקב בראשית פרשת ויצא פרק ל פסוק טו
"המעט קחתה את אישי וקלחת גם את דודאי בגי" לכאורה אם נעיינ בדברי לאה אמנו איך שאמרה לרחל, שהיא עקרת הבית [וכדלקמן מ"ו פי"ט ברש"י], שהיא לקחה את אישה, הלוא אדרבה יעקב עבד ברחל, וגם רחל מסרה לה הסימנין שבינה ובין יעקב, ונמצא שלרחל יש לפחות הזכות כמו ללאה, ואף על פי כן לא מצינו שרחל תענה ותשיב הלוא את לקחת ממני את אישי. ועל כרחך צריך לומר דכיון שיעקב נשא את לאה כדון, הרי רחל השניה באה כצרה עליה. ורואין אנו מזה חידוש, שאע"פ שבדיני אדם [לאה] היא האשה ההלכתית, בכל זאת בדיני שמים נשארה [רחל] עקרת הבית, ודו"ק כי זהו ענין גדול בכל השקפות התורה.

²⁹ See Bereishit Rabbah 72:3, Shir Hashirim Rabbah 7:12.

בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה עב:ג
ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בגי. המעט קחתה את אישי (בראשית ל, יד טו), ... תאני רבי שמעון לפי שזוללה בצדיק לפיכך אינה נכנסת עמו בקבורה, הוא דהיא אמרה לה (בראשית ל טו): לכן ישכב עמך הלילה, ... אמר רבי אלעזר זו הפסידה וזו הפסידה, זו נשמרה וזו נשמרה, **לאה הפסידה דודאים ונשמרה ב' שבטים ובכורה**, ורחל נשמרה דודאים ונשמרה שבטים ובכורה. רבי שמואל בר נחמן אמר זו הפסידה דודאים ונשמרה שבטים ובכורה עמו, **רחל נשמרה דודאים ונשמרה שבטים ובכורה עמו**.

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ז:ז
רבי אלעזר ורבי שמואל בר נחמן, רבי אלעזר אמר זו הפסידה וזו הפסידה, זו נשמרה וזו נשמרה, לאה הפסידה דודאים ונשמרה שבטים ובכורה, רחל נשמרה דודאים ונשמרה שבטים ובכורה. רבי שמואל אמר זו הפסידה וזו הפסידה, זו נשמרה וזו נשמרה, **לאה הפסידה דודאים ונשמרה שבטים ובכורה, רחל נשמרה דודאים ונשמרה שבטים ובכורה**.

בראשית (פרשת תולדות) פרק כה פסוק ל - לד

(ל) וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֶל-יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן-הָאֵדָם הָאֵדָם הִזֶּה כִּי עָנָף אֲנִכִי עַל-כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדָוָם:
(לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכֶּרֶה כֵּינֹם אֶת-בְּכֻרְתִּי לִי: (לב) וַיֹּאמֶר עֲשׂו הִנֵּה אֲנִכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמָה-הִנֵּה
לִי בְכֻרָה: (לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הַשֶּׁבֶעָה לִּי כִּיֹּם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת-בְּכֻרְתּוֹ לְיַעֲקֹב: (לד) וַיַּעֲקֹב
נָתַן לְעֲשׂו לֶחֶם וּגְזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיִּשְׂתַּן וַיִּקָּם וַיִּלְךָ וַיִּבְזֵ עֲשׂו אֶת-הַבְּכֻרָה:

(30) Esav said to Yaakov, "Please feed me with that very red stew, for I am exhausted." Therefore, his name was called Edom. (31) Yaakov said, "First, sell me your birthright." (32) Esav said, "Behold, I am about to die. What good is the birthright to me?" (33) Yaakov said, "Swear to me today," and he swore to him and sold his birthright to Yaakov. (34) Yaakov gave Esav bread and lentil stew. He ate and drank, rose up, and went his way, and Esav despised the birthright. (Bereishit 30:34)

Does Yaakov sense the irony of two siblings, the younger and older, once again trading for something sacred? Does Yaakov experience catharsis, sensing that he deserves this treatment?³⁰ Is his lack of resistance an indication that he knows that he must accept it, just as he accepted his marriage to Leah? Although his statement to his father, "I am Esav your firstborn," may have been technically true after he purchased the birthright, Yaakov understands that as a result he must live the life of that firstborn as well - and that includes being married to Leah.

Though Yaakov could perhaps defend his actions, he most certainly lived with the consequences. The wealth that he accrues, perhaps by virtue of having received the blessing for physical plenty, comes only as a result of twenty years of hard labor, and even then, only when he manages to outsmart Lavan. We sense that all the trials and tribulations endured by Yaakov were designed to repair – to create what rabbinic literature describes as a *tikkun* – his questionable, though perhaps defensible, behavior of his youth.

Now that he has been somehow cleansed, uplifted, "repaired" through these "*tikkunim*" Yaakov is ready to return home. Esav is waiting for him, but this is not the same Yaakov. One more *tikkun* will still be needed before the confrontation with Esav – a powerful *tikkun* which will reveal that a new

³⁰ The Ohr Hachaim Bereishit 30:15, seems to sense that these two episodes are related.

אור החיים בראשית פרק ל פסוק טו

לכן ישכב וגו'. ..או ירצה לשון שבועה משום שהם דברים שאין נקנים אלא בשבועה כי לא הקנית לה דבר שיש בו ממש, ועיין מה שכתבתי בפסוק (כ"ה ל"ג) השבעה לי במכר בכורת עשו:

identity, a force to be reckoned with, called Yisrael, is about to emerge. That *tikkun* lies just ahead.³¹ That final *tikkun* can only be accomplished by a spiritually enlightened, powerful Yaakov who has faced his past and elevated it, is now ready to return to the promised land and set God's promise in motion.

---

³¹ See Explorations Expanded, Parashat Vayishlach.